

EUROOPPALAISEN VIITEKEHYKSEN SOVELTAMINEN VALINNAISEN KIELEN, SAKSA, OPINTOJAKSOON

**Minna Paloniemi
Kehittämishankeraportti
Huhtikuu 2006**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) PALONIEMI, Minna	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 18	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen saakka	
Työn nimi Eurooppalaisen viitekehyksen soveltaminen valinnaisen kielen, saksa, opintojaksoon		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) LIETONEN, Raija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Eurooppalaisen viitekehyksen pääajatuksena on ammatillisen kieltenopiskelun yhtenäistäminen Euroopassa. Viitekehyksessä kuvataan kielenhallinnan eri alueet, kielitaidon osaamisalueet ja -tasot sekä niiden luokittelu eri tasoille. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment -teos ilmestyi 90-luvun alussa ja sitä on siitä lähtien päivitetty useaan otteeseen. Ammattikorkeakoulujen kieltenopetus palvelee erityisesti työelämän ja ammatin tarpeita. Tämän vuoksi on tärkeää, että eri alojen kieltenopetukseen laaditaan omat viitekehysensä.</p> <p>Olen laatinut Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Kokkolan liiketalouden yksikön saksan kielen opetusta varten viitekehyksen. Viitekehys on kolmiosainen liiketalouden saksan opetuksen kuvaus, johon kuuluvat työelämän viestintätaidon kuvaus, alan viestintätilanteiden kuvaus, kieltenopetuksen- ja oppimisen kuvaus, kielitaidon tavoitteet, arviointi ja arviointikriteerit.</p> <p>Kehittämishankkeessani kokeilin viitekehystä yhteen saksan valinnaiseen opintojaksoon. Opintojakso ”Wiederholung und Sprechübungen” oli laajuudeltaan kolme opintopistettä ja se oli tarkoitettu vähintään ammattikorkeakoulumme liiketalouden alan neljän aiemman samanpituisen opintojakson tai lukion saksan oppimäärän suorittaneille. Tavoitteenani oli yhtenäistää kieltenopetusta myös valinnaisen kielen osalta. Viitekehystyö Suomessa on tähän mennessä keskittynyt pääasiassa pakollisiin kieliin eli ruotsiin ja saksaan.</p> <p>Hankkeessani keskityin viitekehyksen kielikohtaisen kuvauksen kielenkäyttötilanteiden ydinainekseen: opintojakson tai -kokonaisuuden keskeisten sisältöjen ja tavoitteisen määrittelyyn ja niiden toteutumisen arviointiin.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Eurooppalainen viitekehys, ydinaines, ammatillinen kieltenopetus, saksan kieli		
Muut tiedot		

Author(s) PALONIEMI, Minna	Type of Publication Development project report	
	Pages 18	Language Finnish
	Confidential ☐ Until	
Title Applying the European Framework of Reference for Languages in German teaching		
Degree Programme Vocational Teacher Education College		
Tutor(s) LIETONEN, Raija		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>The European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment was written in the beginning of 90s. Its main idea is to co-ordinate professional language studies in Europe. The language teaching at Polytechnics especially serves the needs of the working life and profession and they are very subject specific.</p> <p>I have made a framework of reference for German language teaching in the business department. This framework describes the various parts of professional language teaching: communication skills at work, communication situations, language teaching and learning, the aims of the language skills, evaluation and evaluation criteria.</p> <p>The main idea of this study was to apply the Common European Framework of Reference for Languages to one language course in German. The extent of this course “Wiederholung und Sprechübungen” is three ects and it is meant for the students who have already taken part in the previous four courses (three ects each) in German in the business department of our Polytechnic or who have studied German in high school. The European Framework of Reference has until now mainly focused on the obligatory languages Swedish and English and the other aim of this development project was to apply it also in a non - obligatory language.</p>		
Keywords European Framework of Reference for Languages, core content analysis, professional languages, German		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	2
1.1 Kehittämishankkeen tausta	2
1.2 Kehittämishankkeen tarve ja tavoitteet	2
2 EUROOPPALAINEN VIITEKEHYS	3
2.1 ECTS- järjestelmä	4
2.2 Ydinainesanalyysi	5
3 OPISKELIJA-ARVIOINTI	8
4 OPINTOJAKSOARVIOINTI	9
5 HANKKEEN TULOKSET JA ARVIOINTI	9
LÄHTEET	10
LIITTEET	12
Liite 1. Eurooppalainen viitekehys, saksan kieli	12
Liite 2. Osaava ja ammattimainen viestijä, kompetenssikuvauskaavio	17
Liite 3. Arviointilomake	18
TAULUKOT	
TAULUKKO 1. Opiskelijoiden kanssa valittu ydinaines	6
TAULUKKO 2. Tiedot opintojaksosta ja opiskelijoista	7

1 JOHDANTO

1.1 Kehittämishankkeen tausta

Kehittämishankkeessa olen laatinut Eurooppalaiseen viitekehykseen mallin saksan kielen opetuksesta Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun liiketalouden yksikössä Kokkolassa (Liite 1). Mallin laadin yhtä saksan opintojaksoa, Saksa 5, ”Wiederholung und Sprechübungen” varten. Tähän viitekehykseen kuuluvat työelämän viestintätaidon kuvaus, alan viestintätilanteiden kuvaus, kielenopetuksen ja –oppimisen kuvaus, kieli- taidon tavoitteet, arviointi ja arviointikriteerit. Näistä tekijöistä syntyvä kuvaus on ammatillisen kielen oppimisen ja opettamisen kokonaisvaltainen näkemys, joka toimii lähtökohtana ammatillisessa kielenopetuksessa.

Viitekehystä olen osittain jo soveltanut Kokkolan liiketalouden saksan opetukseen ke- vällä 2005. Opintokokonaisuus oli edeltävä opintojakso eli Saksa 4 - ”Arbeitsleben und Freizeit”. Opintojaksossa käsiteltiin tavallista työpäivää toimistossa, työhaastatte- lukysymyksiä, työkulttuurin vertailua Suomessa, Saksassa ja Sveitsissä, harrastuksia, lääkäriissä käyntiä, kulttuurieroja ja small talkia saksalaisittain. Kokeilu liittyi yhdessä Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian kanssa tehtävään yhteistyöhön. Ammattikor- keakoulumme osallistuu viitekehystyöhön pääasiallisesti pakollisten kielten osalta Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian kanssa. Valinnaisista kielistä mukana on vain saksa. Nyt olen kokeillut viitekehystä kokonaan yhteen valinnaisen kielen opintojak- soon.

1.2 Kehittämishankkeen tarve ja tavoitteet

Tarkoitukseni on kehittää saksan kielen opetusta siten että viitekehystä voisi kokonaan soveltaa saksan opintojaksoon viisi ”Wiederholung und Sprechübungen” ja näin yhte- näistää kielenopetusta muun Euroopan käytäntöihin myös ei - pakollisessa kielessä. Raportissani tuon esiin myös ongelmia ja onnistumisia, joita ilmeni viitekehyksen so- veltamisessa nimenomaan valinnaisessa kielessä, jonka opiskelun opiskelija voi Kes- ki-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun liiketalouden yksikössä aloittaa aivan alkeista. Edelleen keskityn raportissa laatimani viitekehyksen ydinaineksen kuvailuun ja sen toteutumiseen opetuksessa, koska se on olennaisin osa viitekehystä.

Ammattikorkeakoulumme tekee Eurooppalaisen viitekehysten mukaisesti yhteistyötä Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian kanssa. Viitekehysyhteistyö painottuu luonnollisesti pakollisiin kieliin eli ruotsiin ja englantiin. Mukaan on otettu myös valinnaisista kielistä saksa, joka on kouluissamme eniten valittu vapaavalintainen kieli ja jota on mahdollista opiskella useampia opintojaksoja. Esimerkiksi meillä Kokkolan liiketalouden yksikössä saksa voi opiskella jopa viiden opintojakson verran eli yhteensä 15 opintopistettä.

Tältä pohjalta haluan kehittää ja yhtenäistää opetustani muiden kielten opetukseen. Tavoitteenani on, että opiskelija pystyisi yhtä hyvin käyttämään saksan kieltä liike- ja yrityselämässä kuin ruotsia ja englantia. Yhtä merkittävänä näen opiskelijan motivaation herättämisen ja säilyttämisen. Tämä on erittäin tärkeää juuri vapaasti valittavassa kielessä. Opintojaksot lopahtavat hyvin helposti vain perusteisiin eli valitun kielen pakollisiin kuuteen opintopisteeseen ellei opiskelija säilytä motivaatiotaan myös vapaaehtoisin jatkokursseihin ja erityisesti jatkokursseilla, joilla kuitenkin edetään perusteita nopeammassa tahdissa oppiaineksen laajetessa ja syvetessä. Opiskeltavat sanastot ja aihealueet laajenevat ja kieliopissa syvennyttään vaikeammin omaksuttaviin kokonaisuuksiin, jotka edellyttävät hyvää kieliopin perusteiden hallintaa. Tällaisista voisi mainita esimerkiksi adjektiivin taivutuksen, passiivin ja konditionaalien.

Mitään taloudellisia tai henkilöresursseja hankkeeseen ei ole tarvittu. Kehittämishankkeen hyödyttää minua itseäni tulevassa saksan kielen opetuksessani sekä koko organisaatiota, koska ammattikorkeakoulumme on jakautunut neljälle eri paikkakunnalle: Pietarsaareen, Kokkolaan, Haapajärvelle ja Ylivieskaan. Kaikissa yksiköissä opetetaan saksa valinnaisena kielenä eli hankkeesta hyötyvät myös muiden yksiköiden saksan opettajat sekä tietysti myös yhteistyökumppanimme Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian saksan opettajat.

2 EUROOPPALAINEN VIITEKEHYS

Kieltenopetuksen eurooppalainen viitekehys: kielten oppimisen oppiminen, opetus ja arviointi (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment) –teos on laaja -90 luvun alusta lähtien Euroopan neuvoston päivittämä dokumentti. Se kuvaa kielenhallinnan eri alueet melko yksityiskohtaisesti ku-

ten myös kielitaidon osaamisalueet ja -tasot sekä niiden luokittelun eri tasoille. Viitekehystä on päivitetty useaan otteeseen, ja se toimii eurooppalaisen kieltenopetuksen yhteisenä pohjana. Tämä asiakirja ei kuitenkaan ota kantaa siihen, miten kieltenopetusta tulisi toteuttaa eri maissa tai esimerkiksi eri aloilla. Nämä sovellutukset oletetaan tehtävän kansallisesti kuhunkin tarkoitukseen erikseen. Koska ammattikorkeakoulujen kieltenopetus palvelee pitkälti ammatin ja työelämän tarpeita, ei yleiskieleen suunnitellut mittarit ja kuvaukset sinällään palvele kaikilta osin juuri näitä osaamisen tarpeita ja siksi on tärkeää, että eri alojen kieltenopetukseen laaditaan omat viitekehyksensä (Marjatta Huhdan luento Kokkolassa 12.5.2005.)

2.1 ECTS- järjestelmä

Eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirto- ja kertymisjärjestelmä (European Credit Transfer and Accumulation System, ECTS) on opiskelijakeskeinen järjestelmä, joka lähtökohtana on opiskelijan työmäärä, joka tarvitaan ohjelman tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteet suositellaan määriteltäviksi oppimistuloksina ja hankittavina taitoina. Alun perin ECTS perustettiin opintosuoritusten siirtoa varten ja se helpotti ulkomailla suoritettujen opintojen tunnustamista ja näin ollen se myös edisti opiskelijavaihtojen laatua ja määrää Euroopassa. Yhden lukuvuoden kokopäiväistä opiskelua vastaa ECTS- sopimuksen mukaan 60 suorituspistettä. Kokopäiväiseen opinto-ohjelmaan osallistuvan opiskelijan työmäärä on Euroopassa useimmiten 36-40 viikkoa vuodessa, ja tuolloin yksi suorituspiste vastaa 24-30 työtuntia. Työmäärän käsite vastaa aikaa, jonka kuluessa keskimääräisen oppijan odotetaan saavuttavan vaaditut oppimistulokset. Suorituspisteiden avulla oppimistulokset voidaan ilmaista määrällisesti. Oppimistulokset ovat taitokokonaisuuksia, jotka osoittavat, mitä opiskelija tietää, ymmärtää tai pystyy tekemään saatuaan päätökseen oppimisprosessin. Tämän perusteella viitekehys on siis eräänlainen taitokokonaisuus, joka määrittelee oppijan osaamisen oppimisprosessin (opintojakson tai –kokonaisuuden) päätyttyä. (Eurooppalainen opintosuoritusten siirto- ja kehitysjärjestelmä (ECTS), <http://www.ncp.fi/ects>.)

2.2 Ydinainesanalyysi

Eurooppalaisessa viitekehyksessä on pääajatuksena ammatillisen kieltenopiskelun yhtenäistäminen Euroopassa eli pyritään opetuksessa käyttämään yhteistä kehystä (frame), jossa on esitetty ydinaines, joka opiskelijan tulisi ammatissaan hallita opiskeltavalla vieraalla kielellä. Ydinainesanalyysi tarkoittaa opintojakson tai -kokonaisuuden keskeisten sisältöjen ja tavoitteisen määrittelyä. Se auttaa hahmottamaan opintojakson tai -kokonaisuuden tietojen ja taitojen väliset hierarkiat ja yhteydet sekä suhteuttamaan nämä opiskelijan lähtötilanteeseen, opiskeluaikaan, tutkintovaatimukseen ja opetus suunnitelman kokonaisuuteen. Oppimisprosessin mielekkään rakentumisen kannalta on välttämätöntä tarkastella yksittäisten opintojaksojen ydinainesanalyysien tuloksia yhteisesti, ja pyrkiä täten varmistamaan opintojaksojen toimiva integraatio. (Eurooppalainen opintosuoritusten siirto- ja kehitysjärjestelmä (ECTS), <http://www.ncp.fi/ects>.)

Saksan kielen viitekehyksen suunnittelussa ja laadinnassa käytin ensi kädessä hyväksi käytännön opetustyössä hankittua kokemusta. Tietoa tradenomien sijoittumisesta työelämään sain paitsi harjoittelun suorittaneilta ja valmistuvassa olevilta opiskelijoilta, myös muilta aiemmin yritys elämässä toimineilta kieltenopettajilta ja kokeneilta ammattiaineiden opettajilta. Apuna käytin myös liiketalouden yksikön opinto-opasta, missä on selostettu ammattiaineopintojen sisällöt. Edelleen hyötyä oli yhdessä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun kieltenopettajien kanssa syksyllä 2005 laatimastamme viestijän kompetenssianalyysistä. Analyysin pohjalta laadittiin kaavio, joka on ammattikorkeakoulumme kieltenopetuksen yhteinen kuvaus niistä kompetensseista, joita osaavan ja ammattimaisen tradenomin tulisi viestinnässään hallita (Liite 2).

”Kompetenssianalyysi tarkoittaa koko tutkintoa koskevien kompetenssien (osaamista-voitteiden) määrittelyä.” (Eurooppalainen opintosuoritusten siirto- ja kehitysjärjestelmä (ECTS), <http://www.ncp.fi/ects>). Myös Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun liiketalouden ruotsin- ja englanninkielten viitekehykset ovat olleet apuna omaa viitekehystäni laatiessani.

Opintojakso oli suunnattu saksaa pitempään opiskelleille opiskelijoille (lähtötasovaatimuksena on lukion saksa, ammattikorkeakoulussa suoritettut 12 op tai vastaavat tiedot). Laatimani viitekehyksen, eli opetuksessa käsiteltävien asioiden luettelo ja toteutustapoja, ydinaines (Y) muodostuu seuraavista aihealueista:

TAULUKKO 1. Opiskelijoiden kanssa valittu ydinaines.

<u>KIELENKÄYTTÖTILANTEET (käsiteltävät asiat)</u>	<u>KÄYTETTÄVÄT TEKSTIT (toteutustapoja)</u>
<p>kommunikointi opetustilanteessa opettajan tai muiden opiskelijoiden kanssa esim. kirjan tehtävien tarkistaminen Y lyhyet esitelmät Y roolipelit (lääkärissä Y, osto- ja myyntitilanteet Y työstä keskusteleminen), kuva- ta/graafisesta esityksestä kertominen Y tiedonhankinta kyselemällä annetusta aiheesta opettajalta tai vaihto-opiskelijalta Y kirjalliset työt (tiivistelmät Y ja lyhyiden raporttien kirjoittaminen Y, lyhyet tiedotteet henkilökunnalle Y), Suomesta kertominen Y sosiaaliset tilanteet (small-talk esim. mahdollisten saksankielisten vaihto-opiskelijoiden kanssa Y sekä kuvitellut tilanteet vieraiden saapuessa yritykseen Y tai yrityksen juhlatilaisuudet Y) kuvitellut puhelinkeskustelut esim. tapaamisesta sopiminen Y</p>	<p>muistiinpanot tiivistelmät kuullusta/nähdystä/ luetusta, raportit tenttivastaukset esitelmien tukisanalistat, kalvot, PowerPoint-esitykset, esitelmämateriaali sähköpostiviestit tekstiviestit lyhyet ilmoitukset liikekirjeet, tavalliset kirjeet</p>

Opintojakson ”Wiederholung und Sprechübungen” ydinaines perustuu laatimaani saksan kielen viitekehykseen. Valitsimme viitekehyksestä yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojaksolla käsiteltävät asiat. Valinnat olivat hyvinkin yksimielisiä, vaikka jouduimme karsimaan listaa moneen kertaan ajan puutteen vuoksi. Opiskelijoita kiinnosti erityisesti omasta maasta kertominen, mikä selittyy sillä, että mukana oli niin monta vaihdossa ollutta. He halusivat myös oppia kertomaan kuvasta tai graafisesta esityksestä. Nämä molemmat aiheet käsiteltäisiin suullisina esitelminä. Suullista kielitaitoa haluttiin vahvistaa ja siksi mukaan otettiin viitekehyksestä kohdat ”opetuksen seuraaminen ja kommunikointi opetustilanteessa opettaja tai muiden opiskelijoiden kanssa”. Sovimme myös että opetuskieli on kokonaan saksa ja että opiskelijat pyrkivät kommunikoidaan opettajan kanssa vain saksan kielellä. Näin myös ns. käytäväkeskustelut tuntien ulkopuolella käytäisiin saksaksi. Lisäksi sovimme käsiteltäviksi aiheiksi roolipelit, tiedonhankinnan suullisesti sekä kirjallisesti tehtäviksi töiksi tiivistelmän, lyhyen raportin, lyhyet tiedotteet, sähköpostiviestin, tavallisen kirjeen ja tekstiviestin.

Liikekirjeet sovimme tehtäviksi koulussamme olevan Nova-kirjanpito-ohjelman avulla. Jaoin opiskelijoille tehtäviksi tarjouspyynnön, tarjouksen, tilauksen, tilauksen vahvistuksen ja maksukehotuksen tekemisen ohjelman avulla. Olin aiemmin keskustellut laskentatoimen opettajan kanssa, ja hän lupautui auttamaan teknisessä puolessa. Tämän tehtävän opiskelijat tekisivät itsenäisesti kirjan ”Kirjeenvaihdon fraseologia” avulla. Opettaja tarkistaisi tehtävät opintojakson loputtua.

Suullisten ja kirjallisten harjoitusten lisäksi sovimme kuunteluharjoituksista, joita olisi jokaisella opetuskerralla vähintään yksi. Opettaja valitsisi kirjasta aina aiheeseen sopivan harjoituksen. Myös kielioppia sisällytettiin opiskelijoiden valinnan mukaan: adjektiivin taivutusta, lauseenmuodostusta, wo-verbit ja verbien rektiot sekä aina spontaanisti esiin tulevat asiat.

Taustatiedot opintojaksosta ja opiskelijoista

Seuraavassa taulukossa on esitetty tiedot opintojaksosta ja opiskelijoiden lähtötasotiedot. Kuvaus opiskelijoista auttaa lukijaa hahmottamaan oppijoiden taustan kautta heidän kielitaitonsa, kokemuksensa ja ammatillisen kompetenssinsa ennen opintojakson alkua.

TAULUKKO 2. Tiedot opintojaksosta ja opiskelijoista.

Opintojakson nimi	Wiederholung und Sprechübungen
Laajuus	3 op = 2 ov
Asema	valinnaiset kieliopinnot
Lähiopetus	38 oppituntia päiväopetuksena, 3 oppitunnin jaksoina
Ryhmän koko	ilmoittautuneita 12, opinnon päättyessä 11 henkilöä
Opiskelijoiden tausta	kaikki koulutusohjelmat, aikaisemmat opintojaksot 1-3 tai vastaavat tiedot esim. lukion lyhyt saksa
Opetussuunnitelman kuvaus	Tavoitteena on kerrata jokapäiväisen elämän ja liiketalouden sanastoa sekä syventää tietoja saksankielisistä maista mm. sanomalehtien ja Internetin avulla. Opintojakso räätälöidään pitkälle opiskelijoiden toiveiden ja tarpeiden mukaan. Aikaisemmat opinnot joko ”Deutsch für Arbeitsleben und Freizeit” ja ”Geschäftdeutsch und Kulturunterschiede” tai lukion oppimäärä sekä ylioppilaskirjoituksissa läpäisty saksa.

Kaikki opiskelijat olivat liiketalouden opiskelijoita. Opiskelijoista kaksi opiskelee englanninkielisessä BBA-ohjelmassa.

Opintojakson opiskelijoiden ikäjakauma oli 20–42. Tosin vain yksi opiskelijoista oli 42, muut 20-24 vuoden välillä. Kaikkien opiskelijoiden koulutustausta oli lukio ja ylioppilastutkinto. Kaksi opiskelijoista oli ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita; muut ovat opiskelleet liiketaloutta kolme vuotta. Vanhin opiskelijoista oli iltaopiskelija, ja hän valmistui hieman ennen opintojakson päättymistä. Hän suoritti opintojakson loppuun lisätehtävin, koska ei enää valmistuttuaan osallistunut opetukseen. Hän sai arvosanaksi vain merkinnän ”suoritettu”, koska hänellä oli valinnaisia kieliä jo yli vaadittavan määrän. Opiskelijoista 9 oli opiskellut saksaa liiketalouden yksikössämme 6-12 opintopistettä, 2 pelkästään lukion oppimäärän. Lisäksi opiskelijoista viisi on ollut viime vuoden aikana kolmesta kuukaudesta puoleen vuoteen vaihto-opiskelijana Sveitsissä tai Saksassa. Toinen ensimmäisen vuoden opiskelijoista oli ollut töissä Saksassa lukioaikana. Yksi opiskelijoista oli ollut aiemman koulutuksensa yhteydessä, viisi vuotta sitten kuukauden työharjoittelussa Saksassa.

3 OPISKELIJA-ARVIOINTI

Opintojakson alussa opiskelijoille tehtiin selväksi arviointiperusteet ja suullisen esityksen painottaminen. Opiskelijoiden arvosanoissa painotettiin suullista esiintymistä sekä aktiivisuutta oppitunneilla. Osa arvosanasta muodostuisi myös sanakokeista ja kuullunymmärtämisistä. Arvosanaan vaikuttaisi myös kirjallinen ilmaisu, johon kuuluivat kaikki kirjalliset tuotokset. Myös positiivinen asenne ja kielen käytön kehittyminen opintojakson aikana vaikuttaisivat arvosanaan. Kaikki suulliset esitykset arvioidaisi heti esityksen jälkeen suullisin kommentein.

Opiskelijoiden saamien arvosanojen keskiarvoksi tuli 4,1. Näinkin hyvä arvosana tuli vaihdossa olleiden opiskelijoiden kiitettävien arvosanojen vuoksi.

4 OPINTOJAKSOARVIOINTI

Pyysin opiskelijoilta opintojaksoarvioinnin ammattikorkeakoulujen opintojaksoarviointi lomakkeella (Liite 3). Lomakkeessa on 11 kysymystä, joihin jokaiseen voi rasti-
taa mieleisensä vaihtoehdon asteikolla 1 (=olen eri mieltä) - 5(=olen samaa mieltä).
Kysymykset koskevat sisältöä, toimintatavoista sopimista, kiinnostavuutta, omaa
työskentelyä, riittävää ohjausta, palautetta, ilmapiiriä, opetusmateriaalia, opetusmene-
telmiä, tavoitteiden saavuttamista ja jakson hyödynnettävyyttä tulevaisuudessa. Arvi-
ointilomake liitteenä

Koko opintojakson arvosanaksi tuli 4. Hyvä ja kehitettävää kohtaan opiskelijat olivat kirjoittaneet. ”*kirja oli loistava, kurssi oli ihana, ensimmäinen kielikurssi, jossa opiskelminen rentoa, kurssi oli tehokas, oli hyvä, että teetätit esitelmia, koska se pakotti työskentelemään, oli mukava saada palautetta, mutta ei muiden kuullen, kurssista varmasti hyötyä tulevaisuudessa, ...esitelmien pitoaakaan ei tarvinnut stressata, mukava päätöskurssi*”. Kaksi opiskelijoista ei ollut tyytyväisiä. He kommentoivat seuraavasti: ”*Esityksiä emme toivoneet, tunnit olivat stressaavia esitysten takia, olisin toivonut enemmän kieliopin kertausta, tuntui ettei osaa kun muilla oli kokemusta vaihdosta, kurssi arvioitiin esitysten perusteella, joista ei ollut puhetta kurssin alussa.*”

5 HANKKEEN TULOKSET JA ARVIOINTI

Kehityshankkeeni toteutus ajoittui syyslukukauden kahdelle jaksolle, kolmen opintopisteen opintojaksolle, joissa kontaktiopetusta oli yhteensä 38 tuntia. Laatumastani saksan kielen viitekehyksen ydinaineksesta valitsimme vielä yhdessä opiskelijoiden kanssa juuri heitä eniten hyödyttävän ydinaineksen. Siltikään kaikkea ei ehditty käydä läpi. Ongelmaksi muodostui ajan puute ja se että kaikki opiskelijat eivät pystyneet itsenäisesti tehtäviä suorittamaan puuttuvan ammatillisen kompetenssinsa vuoksi; tämä koski liikekirjeitä ja Nova-ohjelman käyttöä. Opintojakson lopussa kukaan opiskelijoista ei ollut käyttänyt Nova-ohjelmaa liikekirjeiden tekoon, koska se oli koettu liian vaikeaksi ohjelman käytön hankaluuden, ei liikekirjeiden vuoksi. Päädyimme siihen, että tämä osio jätetään kokonaan pois opintojakson vaatimuksista. Kirjeiden mallit opiskelijoilla oli kuitenkin oppikirjassa. Myös raporttien kirjoittaminen jäi tekemättä, koska emme ehtineet pitää roolipelinä palaveria, josta raportin olisi voinut kirjoittaa.

Päätulos on, että ydinainesta voisi tämän laajuisella opintojaksolla vieläkin tiivistää. Toinen kysymys on sitten taas se, täyttääkö opintojaksolla loppuun saatettu oppimisprosessi enää viitekehysten tavoitteita. Viitekehys on kuitenkin vain suuntaa antava ohjeistus.

Erot opiskelijoiden välillä johtuivat lähinnä heidän taustastaan eli siitä olivatko he olleet vaihdossa saksankielisessä maassa sekä heidän opinnoistaan liiketalouden alalla. Valmistumassa olevien oli tietysti helpompi sisäistää liiketalouden kielen fraseologiaa, koska heillä oli opintojensa vuoksi ammatillista kompetenssia ja tietoa liiketalouden alan fraseologiasta suomeksi. Vaihdossa olleet pystyivät helposti ilmaisemaan itseään saksaksi suullisesti ja niinpä arviointi eli suullisen kielitaidon osan painottaminen suosi heitä. Ensimmäisen vuosikurssin liiketalouden opiskelijat selviytyivät kurssista muuten hyvin, mutta heille liiketalouden terminologia tuli väärässä järjestyksessä. He eivät olleet esimerkiksi kirjoittaneet liikekirjeitä suomeksi tai eivät joutuneet tekemisiin yrityksen sisäisen rakenteen kanssa. Jatkossa voisi ajatella lähtötasovaatimukseksi ennemmin liiketalouden aiemmat saksan opinnot kuin lukion saksan oppimäärän. Tämä saattaa kyllä olla mahdotonta, koska yksikkömme on melko pieni, ja opintojaksolle ilmoittautuneista ei tulisi tarpeeksi suurta ryhmää. Yksikössämme vapaasti valittavien kielten opintojaksolle vaaditaan vähintään 15 ilmoittautunutta opiskelijaa. Yksikönjohtajan päätöksellä voi ryhmä joissakin tapauksissa olla pienempi.

En kuitenkaan ole mitenkään tyytymätön tähän hankkeeseen ja sen tuloksiin. Aion jatkossakin käyttää tällä opintojaksolla viitekehystä samalla tavoin. Tulen ensi syksynä jälleen valitsemaan yhdessä opiskelijoiden kanssa ydinaineen ydinaineksesta. Valittava aines on varmasti silloin erilainen, koska opiskelijat ovat taustaltaan erilaisia. Ajankäytössä aion olla vähemmän optimisti, samoin opiskelijoiden ammatillisen kompetenssin odotuksessa.

Hankkeen tavoitteet olivat: yhtenäistää opetusta muiden kielten opetukseen siten, että opiskelija pystyisi yhtä hyvin käyttämään saksan kieltä liike- ja yritys-elämässä kuin ruotsia ja englantia sekä opiskelijan motivaation herättäminen ja säilyttäminen. Uskon saavuttaneeni tavoitteeni melko hyvin opiskelijoilta saamani palautteen perusteella. Lisäksi olen jo saksan kielen viitekehystä laatiessani huolehtinut siitä, että se sisältäisi samat asiat kuin pakollisten kielten ruotsin ja englannin viitekehukset.

LÄHTEET

Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys 2003. Helsinki: WSOY.

A Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. 2001. Cambridge University Press.

Eurooppalainen opintosuoritusten siirto- ja kehitysjärjestelmä (ECTS).
<http://www.ncp.fi/ects>.

Eurooppalainen opintosuoritusten siirto- ja kehitysjärjestelmä (ECTS).
http://www.ncp.fi/ects/2_koulutusohjelmakohtainen.htm.

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opinto-opas, lukuvuosi 2004–2005. 2004. Toimittaneet: rehtori ja opettajakunta. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Helsinki: Hakapaino Oy.

Osaava ja ammattimainen viestijä. Kompetenssikuvauskaavio. Soveltaen koostanut Pekka Paajanen ja Ulla Lax, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sähköpostiviestin liite syksyllä 2004. Vastaanottaja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Kielten- ja viestinnän tiimi.

LIITE 1

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

EUROOPPALAINEN VIITEKEHYS

Kohti kielten täsmäopetusta

Toimiala	yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon	Kieli	saksa
Koulutusohjelma	liiketalous	Kielen opettajina toimineet mm.	- 2001 Camilla Kiviniemi 2001- Minna Paloniemi
Suuntautumisvaihtoehto	kaikki		
Tutkinto	tradenomi	Kuvauksen laatijat	29.05.2005 Minna Paloniemi

A) PERUSTIEDOT (yhteisiä kaikille kielille)

Esimerkkejä ammateista, joissa liiketalouteen suuntautuneet tradenomit toimivat	<ul style="list-style-type: none">• markkinointipäällikkö/-sihteeri• myyntiedustaja/myyjä• ostopäällikkö/-sihteeri• talouspäällikkö/-sihteeri• kirjanpitäjä• reskontranhoitaja• palkanlaskija• verosihteeri• henkilöstöpäällikkö/-sihteeri• koulutussihteeri/-opintosihteeri• toimistosihteeri• johdon assistentti• yrittäjä
Esimerkki-työpaikkoja	<ul style="list-style-type: none">• pk-yritykset• teollisuus• tilitoimistot• vähittäiskauppa• valtion hallinto• kunnat• mainostoimistot• koulutusorganisaatiot• itsenäinen yrittäjä• hotelli- ja ravintola-ala

Työtehtäviä, joita ammatissa tyypillisesti tehdään tai joihin on tarpeen valmentautua	<ul style="list-style-type: none">• esimiestehtävät• assistenttitehtävät• asiakaspalvelutilanteet CRM• työn suunnittelu ja kehittäminen• projektin suunnittelu ja hallinta• markkinointi• HR-tehtävät• PR-tehtävät• taloushallinnon suunnittelu ja seuranta• julkisen sektorin tehtävät
Laatijan arvio siitä, missä määrin ammatissa tarvitaan saksan kieltä	Saksan kielen taito antaa enemmän työmahdollisuuksia sekä kotimaassa että ulkomailla. Joissakin työpaikoissa saattaa olla välttämätön.
Lisätietoja: (henkilö, organisaatio tms.)	Minna Paloniemi , päätoiminen tuntiopettaja, liiketalous Kokkola, sähköposti minna.paloniemi@kpedu.fi

B) KIELIKOHTAINEN KUVAUS (saksa)

1. Kielenkäyttökontekstin määrittely

	PAIKAT	HENKILÖT, YHTEISÖT, YRITYKSET, INSTITUUTIT	KIELENKÄYTTÖTILANTEET	TEKSTIT
Opiskelu	<p>opetustilat tietokonehuone</p> <p>työharjoittelupaikka Suomessa tai ulkomailla</p> <p>opiskelijavaihto</p> <p>yritykset</p>	<p>saksanopettaja</p> <p>Suomi-Saksa seuran tilaisuudet</p> <p>työharjoittelupaikan yhteyshenkilö ulkomailla</p> <p>vaihto-opiskelijat</p>	<p>opetuksen seuraaminen avoin kommunikointi opetustilanteessa ja muulloin esitykset roolipelit tiedonhankinta kirjalliset työt kommunikointi harjoittelupaikassa tai opiskeluvaihdossa sosiaaliset tilanteet</p>	<p>muistiinpanot tiivistelmät raportit tenttivastaukset esitelmien tukisanalysit kalvot, PowerPoint-esitykset ja muu esitelmämateriaali sähköpostiviestit tekstiviestit lyhyet ilmoitukset kirjeet</p>
Työ	<p>työnantajan tarjoamat työtilat</p> <p>asiakkaan tai yhteistyökumppanin toimitilat</p> <p>etätyö kotona</p> <p>yrittäjänä omilla tiloilla</p>	<p>työnantaja</p> <p>toimistohenkilöstö</p> <p>logistiikkahenkilöstö</p> <p>sidosryhmät (pankit, verohallinto, kunnat, tms.)</p> <p>mainostoimistot</p>	<p>asiakaspalvelutilanteet tiedonhankinta neuvottelut esitykset puhelinkeskustelut sosiaaliset tilanteet PR-tehtävät raportit toimintakertomukset hankkeet työnhaku</p>	<p>raportit kirjeenvaihto markkinointimateriaali budjetit tilinpäätökset hankesuunnitelmat tiedotteet toimintakertomus työnhakudokumentit</p>

B) KIELIKOHTAINEN (saksa)

2. Tavoitteet, materiaalit, menetelmät ja arviointi

Kielten opiskelun tavoitteet	Monipuolinen kieli- ja viestintätaito kotimaassa ja kansainvälisissä ympäristöissä toimimiseen, ymmärtäen eri osapuolten kulttuuriset lähtökohdat.
Kielioppi ja rakenteet	Mahdollisimman virheetön, idiomaattinen saksan kielen suullinen ja kirjallinen ilmaisu.
Suullinen kommunikaatio	<ul style="list-style-type: none">• Hyvä viestintä- ja vuorovaikutustaito neuvotteluissa, haastatteluissa, esiintymistilanteissa ja asiakastapaamisissa.• Hyvät puhelinviestintätaidot• Selkeä ääntäminen ja sujuva puhe, jota on vaivatonta ymmärtää ja helppo kuunnella.
Kirjallinen kommunikaatio	<ul style="list-style-type: none">• Hyvä kirjallinen viestintätaito (tyyli, sävyt, tarkkuus)• Työssä tarvittavien dokumenttien laatiminen
Sanasto	<ul style="list-style-type: none">• Laaja yleissanavarasto• Liiketalouden sanasto, raportit ja muut asiakirjat• Sosiaaliset tilanteet (small talk)

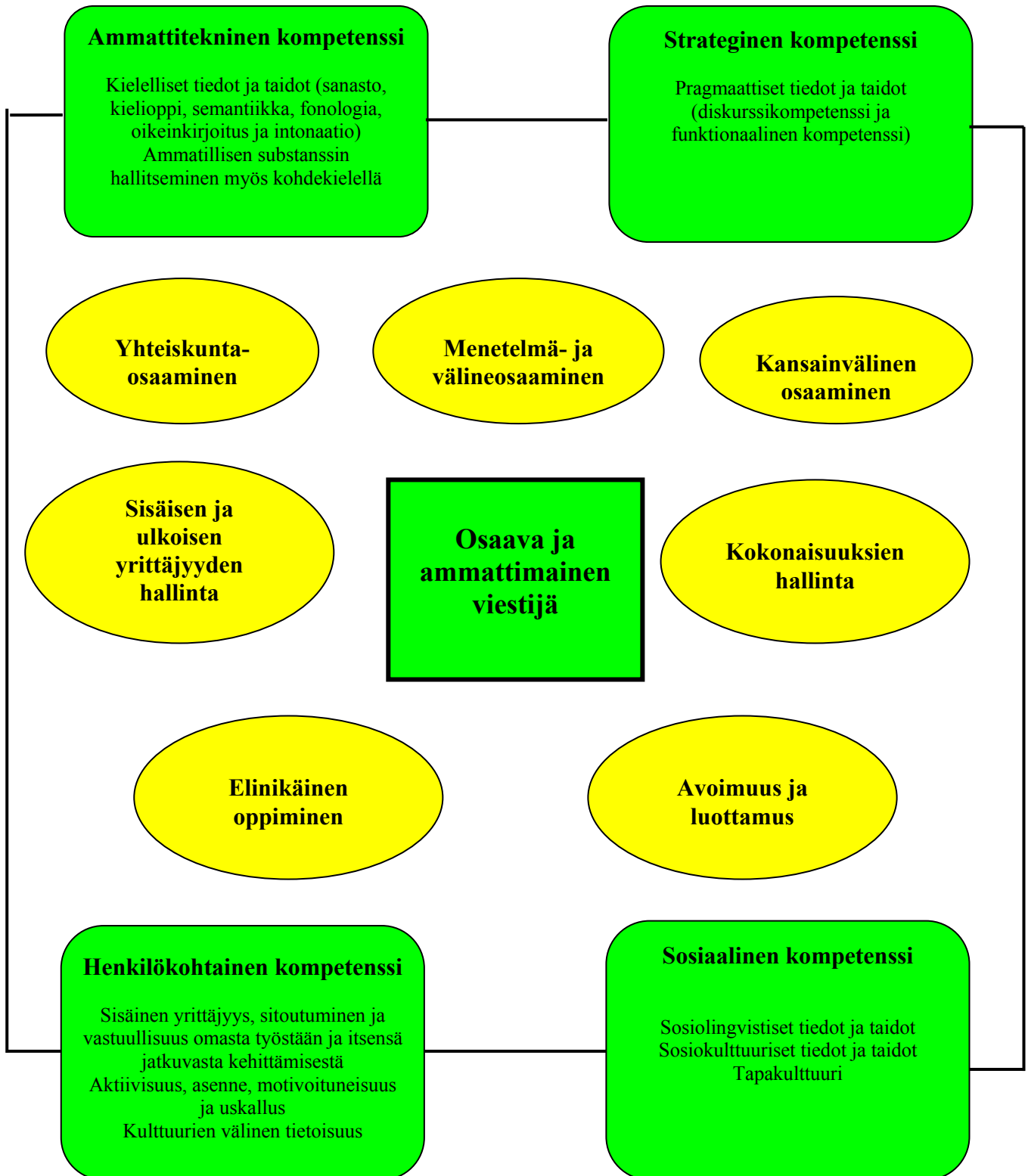
Opetuksessa käytettävät materiaalit	<ul style="list-style-type: none">• oppikirja• muu opetusmateriaali, artikkelit, monisteet, opiskelijan tuottama materiaali esim. keskeinen ammattisanasto• Internet• videot• asiakirjamallit
Tehtäviä ja menetelmiä	<ul style="list-style-type: none">• tiedonhankintatehtävät• raportit• tiivistelmät• suulliset esitykset• roolipelit• vieraita koulussa• projektit esim. messut
Arviointi	<ul style="list-style-type: none">• kirjalliset tuotokset• suulliset esitykset• aktiivisuus opetustilanteissa• taitojen kehittyminen• yhteistyökyky• sosiaaliset taidot

C) YLEISET VIESTINNÄLLISET TAVOITTEET

Yleiset viestintä-valmiudet	Deklaratiivinen yleistieto: jäsenytynyt kuva maailmasta ja sen ilmiöistä (paikat, instituutiot, organisaatiot, tapahtumat ja toiminnot eri elämänalueilla); luokittelutieto (konkreetti/abstrakti) Sosiokulttuurinen tieto: arkielämä, elinolosuhteet, ihmisten väliset suhteet. Arvot ja asenteet, kehonkieli Kulttuurienvälinen tietoisuus. Taidot ja taitotieto: sosiaaliset, arkielämän taidot, ammatilliset taidot, vapaa-ajan taidot. Kulttuurienväliset taidot ja taitotieto. Elämännhallintataidot: asenteet, motivaatio, arvot, uskomukset, kognitiiviset tyyliä, persoonallisuustekijät. Oppimiskyky: kieli- ja viestintätietoisuus, foneettiset taidot, opiskelutaidot, heuristiset taidot.
Viestintä-strategiat	Vuorovaikutusstrategiat: <ul style="list-style-type: none">- osaa kuuntelustrategiat, puheenvuoron ottamisen ja fasilitoinnin menetelmät- pystyy suunnittelemaan viestintä kohteelle sopivaksi- pystyy argumentoimaan omat kantansa ottaen huomioon puhekumppanien taustat- pystyy vaikuttamaan sisältöön arvioimalla, yhteen vetämällä ja korjaamalla jo esitettyjä näkökantoja- pystyy laatimaan raportteja ja muistioita, jotka sisältävät keskustelun keskeiset kohdat

Viestintä-prosessit	<p>Kuhunkin tehtävään liittyy omansa. Usein tehtävän suorittamista edeltää:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. viestintätehtävän tiedostaminen 2. viestintäkohteen identifiointi ja analysointi 3. viestintätavoitteen tiedostaminen 4. kanavan valinta 5. rekisterin, diskurssin ja tyylin valinta 6. kielellisen tehtävän suorittaminen 7. tehtävän onnistumisen arviointi
Kielellinen viestintätaito	<p><i>Kielelliset tiedot ja taidot</i>, kompetenssit: sanasto, kielioppi, semantiikka, fonologia, oikeinkirjoitus, äänen lukutaito <i>Sosiolingvistiset tiedot ja taidot</i>: sosiaalisten suhteiden osoittaminen, kohteliaisuus, rekisterien erot, kansanviisaudet, kielimuodon vaihtelu. <i>Pragmaattiset tiedot ja taidot</i>: Diskurssikompetenssi (joustavuus, puheenvuoron vaihtuminen, teeman kehittäminen, tekstin sidosteisuus) Funktionaalinen kompetenssi: mikrofunktiot, makrofunktiot, vuorovaikutusskeemat (sujuvuus, tarkkuus)</p>
Suhtautuminen virheisiin ja erehdyksiin	<p>Arvioinnissa korostuvat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - viestin välittyminen tarkoitteen mukaisena - asianmukaisen lajityypin ja sen diskurssin valinta - virheiden minimointi merkitykseen vaikuttavana seikkana - oman aktiivisuuden ja riskinoton rohkaiseminen

LIITE 2

(A. Lundmark 1998, Utbildning i arbetslivet soveltaen Pekka Paajanen/Ulla Lax, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu)

Arvioitava opintojakso _____

Opettaja _____

Opiskelijan nimi _____ Luokkatunnus _____

Anna arviosi rastittamalla mielestäsi asiaa parhaiten kuvaava arvosana, kun

1 = olen eri mieltä
2 = olen osittain eri mieltä
3 = ehkä

4 = olen osittain samaa mieltä
5 = olen samaa mieltä

	1	2	3	4	5
1. Opintojakson alussa sovittiin opettajan kanssa toimintatavoista, tavoitteista ja sisällöistä	☐	☐	☐	☐	☐
2. Opintojakso oli kiinnostava	☐	☐	☐	☐	☐
3. Oma työskentelyni oli aktiivista ja tein annetut tehtävät huolellisesti	☐	☐	☐	☐	☐
4. Sain tehtävien tekemiseen riittävästi ohjausta	☐	☐	☐	☐	☐
5. Sain opettajalta riittävästi palautetta	☐	☐	☐	☐	☐
6. Ilmapiiiri opintojakson aikana oli hyvä	☐	☐	☐	☐	☐
7. Opintojakso oli hyvin suunniteltu	☐	☐	☐	☐	☐
8. Tunneilla käytetty opetusmateriaali tuki oppimistani	☐	☐	☐	☐	☐
9. Tunneilla käytetyt opetusmenetelmät tukivat oppimistani	☐	☐	☐	☐	☐
10. Saavutin mielestäni opintojakson tavoitteet	☐	☐	☐	☐	☐
11. Uskon voivani hyödyntää opintojaksolla esitettyjä asioita ammatissani	☐	☐	☐	☐	☐

Hyvää ja kehitettävää

Kiitos palautteestasi!